

Intervju: Wolfgang Petric, visoki predstavnik u Bosni i Hercegovini, na kraju svoje trogodisnje "vladavine" na Balkanu: "Republika Srpska moze da nestane ako ne prihvati evropske standarde"

Ovo su najkonstruktivniji razgovori koje sam do sada imao u Beogradu. I od predsednika Kostunice i od premijera Djindjica dobio sam potpunu podršku za suverenitet i drzavnu celovitost BiH, kao i za neophodne reforme za njeno ubrzano priblizavanje evropskim strukturama. Govorio sam o ustavnoj reformi koja upravo treba da nastupi u Bosni i Hercegovini, kao i o konkretnoj saradnji oko povratka izbeglica. Pozitivno je primljena ideja o finansijskoj podršci jugoslovenske i srpske vlade za povratak srpskih izbeglica, posebno u Federaciju - rekao je, nakon nedavne posete Beogradu, na pocetku razgovora za NT visoki predstavnik UN u Bosni i Hercegovini Wolfgang Petric, koga smo pitali sta znace najavljenе ustavne reforme u BiH?

- Njima ce se postici apsolutna jednakost sva tri naroda. To znaci da ce u Republici Srpskoj biti uspostavljena jednakost Hrvata i Bosnjaka, kao i jednakost Srba u Federaciji s Hrvatima i Bosnjacima. Povratak u normalno stanje uključuje i osnovna ljudska prava, kao sto je jednakost sve tri nacije u oba entiteta.

Nedeljni Telegraf: Da li ce ostati ime RS?

WP: To pitanje sada nije sustinsko. Najvaznije je da se postigne sustinsko poboljsanje za gradjane Republike Srpske koji nisu samo Srbi, kao i jednakost Srba u Federaciji. Kako ce se onda postaviti druga pitanja, kao sto su ime, odnosno imena, himne, zastave, simboli oba entiteta, bice reseno konstruktivnim kompromisom tri nacije.

Nedeljni Telegraf: Znaci, postoji mogucnost da sve to bude promenjeno?

WP: Rekao bih samo da ce doci do kompromisa i jedinstva tri naroda koji zive u BiH.

Nedeljni Telegraf: Posle promena Ustava, RS ce biti sasvim drugacija nego danas. Mozete li nabrojati neke tacke?

WP: Odluka Ustavnog suda BiH znaci da moraju postojati pravedna zastupljenost, zastita vitalnih nacionalnih interesa i mehanizmi zastite tih interesa. Sada je na politicarima oba entiteta da pronadju resenje ovog modela. Odluka ce se, u svakom slucaju, odraziti na vladu, Ustavni sud, bice vidljiva u javnoj upravi, itd. Republika Srpska, Federacija, a time i cela Bosna, bice pribilzene evropskim standardima.

Nedeljni Telegraf: Koliki broj ljudi ce dobiti nova prava u jednom i drugom entitetu, Srbi u Federaciji i ostali u RS?

WP: Ustavna reforma imace veoma pozitivan uticaj na povratak i konsolidaciju izbeglica. Prosle godine imali smo veoma pozitivan trend u povratku izbeglica. Ova reforma omogucice im da poptuno ostvare svoja gradjanska i ljudska prava. Sto se tice broja, ne mozemo reci da ce se sve izbeglice vratiti. Hteo bih da naglasim da ce ovaj aranzman u RS imati i pozitivan uticaj na Kosovu. Promenama ustava u BiH bice postavljen standard osnovnih ljudskih prava koji nece moci da bude izbegnut ni na Kosovu. Istovremeno, na taj nacin ce biti definisani standardi koji ce vaziti u citavom regionu, a na samo od slucaja do slucaja, sto samo vodi u sukobe.

Nedeljni Telegraf: Da li to znaci da bi Kosovo moglo da bude definisano kao autonomija Albanaca i Srba na Kosovu?

WP: Ne bih pravio nikakve spekulacije kako ce izgledati konkretno resenje za Kosovo, ali verujem da mogu da budu od koristi resenja u Bosni i Hercegovini, koja moraju zastititi i osigurati prava svih naroda.

Nedeljni Telegraf: Sta kazete na Djindjicevu izjavu da bi hapsenje Mladica moglo da dovede do gradjanskog rata?

WP: Verujem da su izbeglice iz Bosne, koje zive u Srbiji, uvidele da su ih njihove vodje, bilo Mladic, bilo Karadzic, odvele u katastrofu. Bez obzira gde su oni sada, u Bosni ili u Srbiji, ne verujem da ce stati na barikade. Izjavu

Djindjica, kojeg inace veoma cenim, smatram preteranom. U nasem razgovoru Djindjic je podvukao da ce biti ispunjeni svi delovi Dejtonskog sporazuma, ukljucujuci i aktivno ucesce u izrucenju optuzenih za ratne zloocene.

Nedeljni Telegraf: Da li je Vlada Srbije obecala nesto konkretno?

WP: Razgovor s ministrom unutrasnjih poslova Mihajlovicem ostavio je snazan utisak na mene. On jasno vidi sta je neophodno u smislu saradnje s Hagom, koji optuzeni za ratne zloocene uz pomoc Srbije treba da budu poslati u Hag. To je grupa optuzenih s Milosevicem, a na drugoj strani su pripadnici "vukovarske trojke" kao i Mladic i Karadzic, bez obzira gde se nalazili. Shvatio sam da se Mihajlovic smatra nadleznim i za Mladica i za Karadzica, ako su oni u Srbiji.

Nedeljni Telegraf: Kako se ponasa vodstvo Republike Srpske, da li podrzava ili opstruira izrucenje optuzenih iz RS?

WP: Ono je jos uvek daleko od toga da konstruktivno i konkretno saradjuje s medjunarodnom zajednicom, ali ja ne gubim nadu da ce se sledechih nedelja nesto u tome dramaticno promeniti.

Nedeljni Telegraf: Bilo je naznaka da ce biti preispitana uloga Alije Izetbegovica i njegova eventualna odgovornost u Hagu, ali se sada o tome vise nista ne cuje?

WP: Nemam nikakvih novih informacija. Cela struktura sukoba bice ispitana, sto znaci da ce sve strane u sukobu, ukljucujuci bosnjacku, biti pazljivo istrazene.

Nedeljni Telegraf: Republici Srpskoj cesto se na razlicite nacine sugerise da bi mogla da bude ukinuta. Ima li osnova za to?

WP: Ta razmislijanja zasnovana su samo u slucaju da RS ne bude voljna da prihvati evropske standarde ljudskih prava i pravnu drzavu i ne obezbedi ne-Srbima ista prava. Samo tada, kada to nije ispunjeno, Republika Srpska je u opasnosti. Spolja, medjunarodna zajednica bice uvek na strani onoga sto je dogovoren, ali nece dugorocno da tolerise ako se ovde sprovodi diskriminacija ili aparthejd.

Nedeljni Telegraf: Ako Milosevic bude osudjen za genocid u Bosni, onda ce i svi vodeci ljudi Republike Srpske biti krivi za istu stvar. Hoce li onda biti postavljeno pitanje opstanka RS?

WP: Ovo je sasvim ozbiljno pitanje koje se mora prouciti sa odgovarajucom paznjom. Precizan odgovor nije mogucno dati danas, ako se radi o pravnim aspektima. Sto se tice politickih aspekata, Republika Srpska vec ima mogucnosti da jasno pokaze da nije nikakva genocidna kreacija, nego entitet koji optuno primenjuje evropske standarde pravne drzave i ljudskih prava. U osnovi, u ovom regionu mora da se ulozi puno napora u izgradnju pravne drzave da bi pitanja koje ste postavili izgubila takvu vaznost. Ako svi ne-srpski gradjani budu imali sva prava u Republici Srpskoj, onda ce ovo pitanje imati manju vaznost nego ukoliko potraje diskriminacija.

Nedeljni Telegraf: Da li je Bosna zemlja u kojoj se pravi "evropska baza" islamskog terorizma?

WP: Niposto. Vlada BiH pravilno je postupila kada je proverila svakog osumnjicenog. To je za mene jos jedan dokaz da medjunarodna zajenica, zajedno s vlastima Bosne, veoma pazljivo motri na tu opasnost, ali da ona ne dramatizuje. Ne bi moglo da se zakljeni da sada u Bosni postoji mreza medjunarodnog terorizma.

Nedeljni Telegraf: Amerikanci ipak nisu tako delikatni. Na svaki signal hapse osumnjicene.

WP: Razumem americku brigu da su njihovi predstavnici u inostranstvu izlozeni terorizmu. Oni u tom smislu uspostavljaju dobru saradnju sa svim vladama, ali verujem da ta paznja nece voditi nikakvoj nekontrolisanoj eskalaciji stanja. Radi se prvenstveno o Bosni, koja preko prisustva medjunarodne zajednice uziva dodatnu sigurnost, te se nece pretvoriti u podrucje pogodno za razvoj terorizma.

Nedeljni Telegraf: Kako procenjujete nezakonito delovanje i povezanost kriminalnih struktura iz Bosne i Jugoslavije, uzimajuci u obzir i aferu Delimustafic?

WP: Slucaj Delimustafic pokazuje da je medjunarodni kriminal uvek i multietnicki. Samo pravna drzava moze da porazi regionalni kriminal. Glavni problem je ako policija deluje samo na osnovu etnickih kriterijuma. Onda ona nije ni profesionalna, niti objektivna. Ako su i sudije takve, onda se pozdravite sa redom i zakonom. To se uvek svodi na

nezavisno sudstvo i profesionalnu policiju. Oni su u Bosni još uvek veoma slabi. Upravo zato, na kraju svog mandata, stavljam naglasak na reformu ove oblasti. Srecan sam sto sam uspeo da ubedim EU da preuzme reformu policije od UN. Nama ne treba Bosna kao "dejtonska", nego kao pravna, evropska drzava.

Nedeljni Telegraf: Za nekoliko meseci napustate i Balkan. Kako gledate na vreme koje ste proveli ovde?

WP: Delim ga na ono pre revolucije od 5. oktobra i nakon tog datuma. Posle kosovske krize, moram da kazem, nisam bio siguran da će Milosevicev rezim tako brzo da okonča svoj vek, niti sam bio veliki optimista kada je bilo reči o buducnosti regiona. Sada je to promenjeno. Pouzdano verujem da je ovde doslo do istorijskog preokreta vaznog za ceo Balkan. Moje delovanje u Bosni olaksano je dvema cinjenicama: demokratskim promenama u Hrvatskoj i padom Milosevica. Bosni je time data postena sansa za razvoj i promene, da postane prava drzava s punom odgovornoscu. U vreme Tudjmana i Milosevica te mogućnosti nije bilo.

Nedeljni Telegraf: Tri godine ste u Bosni. Osecate li se kao tradicionalni austrijski vladar, poput Vasih prethodnika?

WP: Kao istoričar, oduvek sam se trudio da svoje delovanje sagledavam i u tom svetlju. Ovde nisam predstavnik Austrije, kao što je to bio Kalaj. Za mene je fascinantno da mogu da osmatram austrijsku istorijsku poziciju sa stanovista kritickog levcara. Iznenadjuće je koliko se to austrijsko vreme ovde uzima kao pozitivno, kao prva evropeizacija Bosne. Slučajnost je da je jedan od aktera "druge evropeizacije" takodje Austrijanac.

O Djindjicu i Kostunici

Nedeljni Telegraf: Kakav je Vas utisak o sличnostima i razlikama izmedju Djindjica i Kostunice?

WP: Spolja gledano, Djindjić i Kostunica predstavljaju dva glavna pravca u srpskom drustvu. Cini se da je Kostunica pre jedna tradicionalistička konzervativna struja koja ne dovodi u pitanje srpski nacionalizam, nego samo naglasava nacionalni identitet, a na drugoj strani Djindjić predstavlja modernost okrenutu buducnosti. On pokusava da nadje prikljucak drustvenom razvoju u Evropi. Njih dvojica su predstavnici tipičnih aktera u jednom tranzicionom drustvu koje je na putu modernizacije. Verujem da će obojica razviti pozitivne snage koje će voditi Jugoslaviju napred.

Karadžić je u okolini Foce i sigurno će biti uhapsen

Nedeljni Telegraf: Sta je predstavljala akcija u Celebicima?

WP: Lako, nazalost, nije urodila poptunim uspehom, predstavljala je jasnu demonstraciju da medjunarodne trupe i medjunarodna zajednica sasvim ozbiljno nameravaju da uhapse ratne zlocinе, posebno Karadžića i Mladicu.

Nedeljni Telegraf: Da li to znaci da se Karadžić nalazi na području Srbinja, bivse Foce?

WP: Sada ne mogu da govorim o pojedinostima, ili da spekulisem, ali je jasno da je akcija imala za cilj hapšenje Karadžića, pa je jasno da se, prema saznanjima SFOR, Karadžić nalazi u ovom području.

Nedeljni Telegraf: Da li je ovo zaista bila prava akcija ili samo demonstracija?

WP: Namjeru je bila hapšenje Karadžića, a nikako demonstracija sile bez sadržaja.

Nedeljni Telegraf: Kruze glasine da je upravo u vreme Vaseg boravka u Beogradu potpisana Ugovor izmedju Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Srbije i Crne Gore, da trupe SFOR, u slučajevima hapsenja optuzenih za ratne zločine, mogu da deluju prelazeci granice iz Bosne u druge drzave?

WP: O tome ne mogu nista da kazem.

Nedeljni Telegraf: Ne mozete ili ne zname?

WP: O tome ne zelim nista da kazem.

Nedeljni Telegraf: Sada ste u Briselu. Kakve su reakcije medjunarodne zajednice?

WP: Ovde je s razocaranjem primljena vest o neuspehu akcije, ali iz razgovora koje sam imao jasno je da se racuna na uspeh i da ce se dalje delovati dok se ne ostvari cilj.

Nedeljni Telegraf: Predsednik Vlade RS Mladen Ivanic kritikovao je akciju SFOR jer vlasti RS nisu obavestene o njoj? Kako odgovorate na to?

WP: Kada bi vlasti Republike Srpske radile ono na sta su se obavezale, da uhapse ratne zlocince, onda ovakve akcije ne bi bile potrebne. Ivaniceva kritika je sasvim neumesna. Vlada RS treba konacno da ispunji svoj u obavezu, da aktivno ucestvuje u hapsenju ratnih zločinaca koji su na teritoriji RS, odnosno da ih uhapsi.

Nedeljni Telegraf: Kako komentarisete da nije bilo protesta lokalnog stanovnistva?

WP: Smatram da stanovništvo zeli da se osloboди tereta ratnih zločina i da ucestvuje u privrednoj obnovi, u mogućnostima slobodnog putovanja. To je pokazatelj da Srbi zele da prekinu svoju vezu s Karadžićem i ratnim zločincima.

Nedeljni Telegraf: Pripremate se za ustavnu reformu u BiH. Da li ovakve i slične akcije mogu da je ometaju?

WP: Ne. To su razlike stvari. Ustavna reforma mora da se sproveđe u zajednickoj akciji predstavnika tri zajednice. Danasna akcija treba da rascisti racune iz prošlosti i omoguci zajednicki život.

Nedeljni Telegraf: Da li je ova akcija bila multilateralna ili samo akcija SFOR?

WP: Komandant SFOR mi je rekao da je to bila multinacionalna operacija uz učešće trupa iz više država.

Nedeljni Telegraf: Ovde se spekulise da je kraj marta poslednji rok za hapsenje Karadžica i Mladica?

WP: To je cista spekulacija. Ne postoji nikakav rok. To treba da bude sto pre, međutim, najvažnije je da oni budu uhapseni.

Razmislijam o svedocenju u Hagu

Nedeljni Telegraf: Pratite li sudjenje Milosevicu?

WP: Posao me sprecava da ga podrobno pratim. Dobijam dnevne prikaze. U osnovi smatram veoma vaznim što se radi o postenom i transparentnom procesu. Optuzeni ima sansu da predstavi svoju verziju citave tragedije.

Nedeljni Telegraf: Milosevic nije lak protivnik Karli del Ponte?

WP: Moj prvi utisak jeste da Milosevic koristi demokratiju koja se daje optuzenom, mogućnost koju on ne bi dao svojim političkim protivnicima. To će biti jedan veoma dug proces i vazan doprinos objasnjenju jugoslovenske tragedije. Tu spada i subjektivno vidjenje Milosevica koje, naravno, za mnoge žrtve predstavlja samo jedan skandal, ali je takođe vazno za utvrđivanje celovite istine o dogadjajima u Jugoslaviji.

Nedeljni Telegraf: Milosevic je najavio da će na svedocenje pozvati citave timove iz Rambujea. Da li ste dobili poziv i da li se spremate da se odazovete?

WP: Zvanicno nisam. Znam, kako od Miloseviceve strane, tako i od strane tuzioca, da postoje takva razmisljanja. Ukoliko dobijem zvanican poziv, onda cu da odlucim.

Nedeljni Telegraf: Da li ste spremni da se pojavite u Tribunalu?

WP: Morao bih tacno da vidim sta bih stvarno, cinjenično mogao da doprinesem razjasnjavanju stvari, a onda cu odluciti. Videcemo da li ce to biti smisleno.